

ירמיהו י"ז

ירמיהו מתמודד עם תופעה מוזרה, לכאורה. הגויים עלפי נבואתו זונחים את עבודת האלילים, בעוד יהודה ממשיכים לעסוק בכך. עבודת האלילים שמתוארת אצל הנביא היא להקריב קרבנות ואף להתיז את הדם על הקרנות, כמו בקרבנות לה', וכן היא בנטיעת עצי פולחן ליד מזבח ההקרבה, שמו של העץ אשרה, כשמה של אלילה, אשתו של ראש האלים. נטיעת העץ היא לחקות בעילה, של האדמה לכאורה, אך היא הייתה כרוכה בהרבה מחוות מיניות, תיאור הסביבה הגיאוגרפית של עץ רענן ו-גבעות הגבוהות (כמו שמובא במסכת סנהדרין, שעילת נטייתם של בני ישראל אחרי עבודת האלילים, הייתה סיפוק תאוות הגוף הנפשעות. ולא דווקא "אמונה" ביכולתם האלהית של האלילים, מעשה ידי אדם.)

1

י"א חטאת יהודה, כתובה בעט ברזל - בצפרן שמיר:
חרושה על-לוח לבם, ולקרנות מזבחותיכם. כ. כזכר בניהם
מזבחותם, ואשריהם על-עץ רענן, על, גבעות
הגבוהות. ג. הררי, בשדה - חילך כל-אוצרותיך, לבז אתן;
במתידך, בחטאת בכל-גבוליך.

על חטאי יהודה מתנה ירמיהו כעל חריתה עמוקה על לוח אבן, ובלשונו על לוח לבם. זו חריתה שאינה נמחית. כלי הכתיבה היה עט ברזל (כעין אזמל של ימינו). ציפורן שמיר (כנראה עשויה מאבן קשוחה ובעזרתה חרתו את הכתוב).

[יש מי שגורסים ששמיר היה כלי עזר לכתיבה, העשוי מאחד האיזוטופים של אורניום, אשר הקרין בחוזקה על לוחות

הכתיבה, אשר צופו בעופרת להגן על יתר הדף, מלבד סימניו=אותיותיו, שהקרנתם חרתה אותם על האבן.]

הזכרת **הבנים** אולי מרמזת על מה שנאמר לעיל. וד"ל.

בסיכום "מגחך" הנביא, לצערו, על כך שעבודת ה' התקבלה על דעת הגויים, ואילו על ישראל נחה רוח רעה של עבודת פסילים. הנקמה בעם יהודה תהיה שתחת היותם עובדי ה' הם יהפכו לעבדי הגויים. מכעס ה' שבאפו קודחת אש עולמית.

עתה טורח הנביא להגדיל את החשיבות והעליונות של הבטחון בה'. " **כֹּה אָמַר ה', אָרוּר הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם, וְשָׁם בָּשָׂר, זָרְעוּ; וּמִן-ה', יָסוּר לְבוֹ. וְהָיָה כְּעֶרְעֵר בְּעֶרְבָה, וְלֹא יִרְאֶה כִּי-יָבֹא טוֹב; וְשָׁכַן חֲרָרִים בְּמִדְבָּר, אֶרֶץ מְלַחָה וְלֹא תֵשֵׁב.** "

2

כנגד הבוטח באדם שהוא ארוך אומר הנביא על הבוטח בה' שהוא ברוך. הברכה והשלילה מלווי גם בסביבה הקרובה אל שתי הדמויות. " **יֶאֱנִי ה' חִקֵּר לֵב, בַּחֹן פְּלִיּוֹת: וְלָתֵת לְאִישׁ כְּדַרְכּוֹ, כְּפָרִי מֵעֶלְלָיו.** " העיקרון השולט הוא כי האדם הוא הקובע את גורלו, על פי האמונה בה' שהוא מפגין.

ומכאן שורה על הנביא הרוח לשאת דברי שירה:

(א) **יֶאֱמַר קָרָא דָּגֵר וְלֹא יִלְד, עֲשֵׂה עֲשֹׂר וְלֹא בְּמִשְׁפָּט; בַּחֲצִי**

יָמוּ יַעֲזְבוּנוּ, וּבְאַחֲרֵיתוֹ יִהְיֶה נָבֵל.

(ב) **יִבְטַח בְּכֹחַ, מְרוֹם מִרְאשׁוֹן--מְקוֹם, מְקַדְשָׁנוּ.**

(ג) **יִגְמַל מְקוֹה יִשְׂרָאֵל ה', כָּל-עֲזָבֵיךָ יִבְשׁוּ; וְסוּרֵי בְּאֶרֶץ**

יִפְתָּבוּ, כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם-חַיִּים אֶת-ה'.

וְהַחֲסִיב:

א- כשם שהיונה הזו דוגרת על ביציהם של אחרים ונהנית מן הזולת כך עושה עושר, מי שמנצל את נכסי זולתו להתעשרות לא ירווה מזה נחת או הנאה. אף הוא עצמו כנראה יתדלדל בחצי ימיו.

ב- הנביא משבח את בית מקדשנו. הוא משחק ב"חריזה" של אותיות: כ- פעמיים : כסא כבוד. מ- פעמיים: מרום מראשון; מ- פעמיים: מקום מקדשנו. ג- יש לעם ישראל תקווה בביטחוננו בא-להיו. מי שאינו בוטח בה' פשוט שיתבייש לו. הנביא מדבר אל ה': " **כל עוזביך יבושו**". עץ היחס היה מקובל בימי אבותינו בו נרשמו הצאצאים, לשמירה טוהר המשפחה וערכה המיוחס. אם אין מתייחסים על עובדי ה' זה כמו לכתוב על חומר נמחק. הנביא מייחס למילה מקווה את המובן של מקור מים ומסיים את הפסוק כפי שפתח בו: מקווה הוא מקור מים. וכשמדובר בעבודת ה' מוסיפים מקור מים חיים. הנביא מעלה גם את צרכיו האישיים. הוא כנראה חולה ומבקש. המנהג דורש שהחולה עצמנו יתפלל על רפואתו. ואנו נוקטים במילותיו של ירמיהו בתפלת השמונה עשרה שלנו: " **רְפְּאֵנִי ה' וְאַרְפֵּא, הוֹשִׁיעֵנִי וְאַוְשְׁעָה: כִּי תִהְלֹתִי, אָתָּה**".

אני, כך אומר הנביא, צריך לענות לקהל השומעים. ברור שזכה ירמיהו למאזינים וביניהם היו גם השוטרים שראו בדבריו דברי דיבה ועל כך, כידוע, הושם במאסר. ה' רואה כי הנביא אינו בודה מלבד אלא " **וְאֲנִי לֹא-אֶצְתִּי מְרַעָה אַחֲרֶיךָ, וַיּוֹם אָנוּשׁ לֹא הִתְאַוִּיתִי--אֶתָּה יִדְעָתָּ; מוֹצֵא שְׁפָתַי, נִכַח פְּנֵיךָ הִקָּה. " **אֶל-תְּהִיָּה-לִי, לְמַחְתָּה; מִחֲסֵי-אֶתָּה, בְּיוֹם****

רָעָה .^{יח} יִבְשׁוּ רִדְפֵי, וְאֶל-אֲבִשָּׁה אָנִי-- יַחְתּוּ הַמָּה,
וְאֶל-אֲחֹתָהּ אָנִי; הָבִיא עֲלֵיהֶם יוֹם רָעָה, וּמִשָּׁנָה
שְׁבִרוֹן שָׁבָרָם ."

ה' יעמוד לימיני; אויבי יחתו ולא אני.
ואחר כך מדווח הנביא כי ה' מטיל עליו משימה
חדשה. על העם וכל שכבותיו להימנע מחילול שבת.
^{יכא} כֹּה אָמַר ה', הַשְּׁמְרוּ בְּנִפְשׁוֹתֵיכֶם; וְאֶל-תִּשְׂאוּ
מִשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְהִבַּאתֶם בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם .^{כב} וְלֹא-
תוֹצִיאוּ מִשָּׂא מִבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְכָל-מְלֶאכֶה לֹא
תַעֲשׂוּ; וְקִדְשְׁתֶּם אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת. " ואז (כמו היום)
^{יכג} וְלֹא שָׁמְעוּ, וְלֹא הִטּוּ אֶת-אָזְנָם; וַיִּקְשׂוּ, אֶת-
עַרְפֹּם, לְבַלְתִּי שָׁמוֹעַ, וּלְבַלְתִּי קַחַת מוֹסֵר."

המנהיגים והעם כולם מפנים עורפם, מבלי דעת את
החשיבות והמעלה הגדולות של שמירת השבת ומצוותיה.
קיום השבת יהי החגיגה עממית מרנינה עד כדי כך
שירמיהו מכביר בפרטים, שלא כדרכו: ירושלים תקבץ
אליה ^{כד} וּבָאוּ מֵעָרֵי-יְהוּדָה וּמִסְבִּיבוֹת יְרוּשָׁלַם וּמֵאֶרֶץ
בְּנֵימִן, וּמִן-הַשְּׂפֵלָה וּמִן-הַהָר וּמִן-הַנֶּגֶב, מִבָּאִים עוֹלָה
וְזֶבַח, וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה-- וּמִבָּאִי תוֹדָה, בֵּית ה' ."
לֹכֵךְ נִצַּפְה וּלְכֹךְ נִצַּרְוּ וּבְעֵלְתָה ה'
הַכֹּל יִהְיֶה בִּימֵינוּ.